YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

21 päivänä kesäkuuta 2007 *

Asiassa C-428/05,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Finanzgericht Hamburg (Saksa) on esittänyt 21.11.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.12.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export

vastaan

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Juhász (esittelevä tuomari) sekä tuomarit G. Arestis ja J. Malenovský,

julkisasiamies: Y. Bot,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.1.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, joita ovat esittäneet

– Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export, edustajanaan Rechtsanwalt O. Wenzlaff,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään J.-C. Schieferer ja F. Erlbacher,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27.11.1987 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 3665/87 (EYVL L 351, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 17.3.1998 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 604/98 (EYVL L 80, s. 19; jäljempänä asetus N:o 3665/87), 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisen virkkeen, 47 artiklan 2 kohdan ja 48 artiklan 2 kohdan a alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export -niminen yhtiö (jäljempänä Laub) ja vastaajana on Hauptzollamt Hamburg-Jonas (jäljempänä Hauptzollamt) ja jossa on kyse tämän viimeksi mainitun päätöksestä, joka koskee Laubille maksetun sellaisen vientituen palauttamista, jota väitetään maksetun perusteettomasti.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 3665/87 johdanto-osan 25. ja 50. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Tukea ei myönnetä, jos viennin määräaikoja tai tuen maksamiseen tarvittavien todisteiden esittämisen määräaikoja ei noudateta, – –

– –

moitteettoman hallinnon vuoksi olisi vaadittava, että hakemus ja kaikki muut tuen maksamiseen tarvittavat asiakirjat jätetään kohtuullisen määräajan kuluessa, lukuunottamatta ylivoimaista estettä, erityisesti kun määräaikaa ei ole voitu noudattaa viejästä riippumattomien hallinnollisten viivästysten vuoksi".

4 Asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä säädetään seuraavaa:

"Kun tukea on maksettu perusteettomasti, tuen saajan on palautettava perusteettomasti saamansa tuki – mukaan lukien 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti sovellettavat seuraamukset – maksun ja takaisinmaksun välisen ajan perusteella lasketuilla koroilla korotettuna, sanotun kuitenkaan rajoittamatta velvollisuutta maksaa 1 kohdan neljännessä alakohdassa tarkoitettu negatiivinen määrä."

5 Asetuksen N:o 3665/87 47 artiklan, joka kuuluu sen 4 osastoon, jonka otsikko on "Tuen maksamismenettely", 1, 2, 4 ja 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Tuki maksetaan ainoastaan viejän erityisestä hakemuksesta ja sen maksaa jäsenvaltio, jonka alueella vienti-ilmoitus on vastaanotettu.

Tukihakemus on tehtävä:

a) joko kirjallisesti; jäsenvaltiot voivat vahvistaa erityislomakkeen tähän tarkoitukseen;

– –

2. Lukuun ottamatta ylivoimaista estettä tuen maksamista tai vakuuden vapauttamista koskevat asiakirjat on annettava vienti-ilmoituksen vastaanottamista seuraavien 12 kuukauden kuluessa.

– –

4. Kun 18 artiklan mukaisesti vaadittavia asiakirjoja ei ole voitu esittää 2 kohdassa vahvistetun määräajan kuluessa, vaikka viejä on toiminut mahdollisimman nopeasti hankkiakseen ja toimittaakseen ne tämän määräajan kuluessa, viejälle voidaan myöntää lisäaikaa kyseisten asiakirjojen esittämistä varten.

5. Edellä 3 kohdassa tarkoitettu vastaavuushakemus, – – sekä 4 kohdassa tarkoitettu lisäaikaa koskeva hakemus on jätettävä 2 kohdassa vahvistetun määräajan kuluessa."

6 Asetuksen 48 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Kun todiste kaikkien yhteisön säännöksissä annettujen vaatimusten noudattamisesta esitetään 47 artiklan 2, 4 ja 5 kohdassa säädettyjä määräaikoja seuraavien kuuden kuukauden kuluessa, maksettava tuki vastaa 85 prosenttia tuesta, joka olisi maksettu, jos kaikkia vaatimuksia olisi noudatettu."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

7 Laub ilmoitti kahdella 26.1.1999 ja 26.2.1999 tehdyllä vienti-ilmoituksella pakastettua sianlihaa Venäjälle vientiä varten. Hauptzollamt myönsi näitä vientejä koskevan tuen ja maksoi sen.

8 Hauptzollamt katsoi 20.9.2001 päivätyssä kirjeessä, että tuki oli maksettu perusteettomasti, koska vientitukihakemuksen mukana kuljetusasiakirjoina toimitetut kaksi rahtikirjaa olivat puutteelliset. Niiden kohdissa 16 ja 23 oli nimittäin vain osittaisia viittauksia kuljettajaan, eikä niissä ollut tämän kuljettajan allekirjoitusta tai leimaa.

9 Laub esitti 26.9.2001 päivätyssä vastauksessaan asianmukaisesti täydennetyt rahtikirjat, joissa oli kuljettajan leimat. Se selitti, että nämä täydennetyt rahtikirjat oli lähetetty sille myöhemmin, mutta koska Hauptzollamt teki päätökset tuen myöntämisestä, se ei katsonut tarpeelliseksi esittää niitä, koska se oletti, että jo esitetyt kuljetusasiakirjat olivat riittävät.

10 Hauptzollamt vaati kuitenkin kahdella 14.12. ja 17.12.2001 päivätyllä oikaisupäätöksellä myönnettyjä vientitukia maksettavaksi takaisin. Koska Hauptzollamt hylkäsi Laubin näistä päätöksistä tekemän oikaisuvaatimuksen, viimeksi mainittu nosti Finanzgericht Hamburgissa kanteen.

11 Näin ollen Finanzgericht Hamburg päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko asetuksen (ETY) N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu tuki myönnetty perusteettomasti ja maksettava tämän vuoksi takaisin silloin, kun tuen saaja esittää tukihakemuksen liitteen vasta takaisinperintämenettelyssä ja sen jälkeen, kun [kyseisen] asetuksen – – 47 artiklan 2 kohdan ja 48 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaiset määräajat ovat päättyneet?"

Ennakkoratkaisukysymys

12 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, onko pääasian olosuhteiden kaltaisissa olosuhteissa viejällä oikeus esittää asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan mukaisen vientituen takaisinperintämenettelyn yhteydessä asiakirjat, joita tarvitaan sen osoittamista varten, että viejällä on oikeus tähän tukeen, asetuksen 47 artiklan 2 kohdassa ja 48 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädettyjen asiakirjojen esittämistä koskevien määräaikojen päättymisen jälkeen, vai onko näiden todisteiden esittäminen poissuljettu tässä vaiheessa siten, että kyseessä olevaa tukea on pidettävä perusteettomasti maksettuna kyseisen 11 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

13 Laub ja Euroopan yhteisöjen komissio väittävät, että vientitukea ei voida luokitella "perusteettomasti maksetuksi" vain siitä syystä, että asetuksen N:o 3665/87 47 artiklan 2 kohdassa ja 48 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja määräaikoja ei ole noudatettu. Ne väittävät, että asiassa C-385/03, Käserei Champignon Hofmeister, 14.4.2005 annetusta tuomiosta (Kok. 2005, s. I-2997) seuraa, että kyseisissä

artikloissa tarkoitetut määräajat eivät ole aineellisia edellytyksiä vaan pelkästään hallinnollisia muodollisuuksia, joita tarvitaan tuen maksamista varten siten, että kyseisten määräaikojen rikkomisesta ei seuraa, että tuki on määriteltävä "perusteettomasti maksetuksi".

14 Laub väittää lisäksi, että asetuksen N:o 3665/87 järjestelmän ja tarkoituksen arvioinnista käy ilmi, että maksumenettely ja takaisinperintämenettely ovat toisistaan erillisiä menettelyitä, joilla kummallakin on omat tavoitteet, minkä vuoksi tämän asetuksen 47 artiklassa tarkoitettuja määräaikoja ei ole aiheellista soveltaa takaisinperintämenettelyn yhteydessä.

15 Laub katsoo, että jos toimivaltainen viranomainen on viejän esittämän näytön perusteella maksanut lopullisesti vientituen tai vapauttanut ennakkoon maksettua tukea varten annetut vakuudet, sillä, että toimivaltainen viranomainen perii mainitun tuen takaisin, koska kyseiset todisteet ovat puutteelliset, loukataan luottamuksensuojan periaatetta. Tämän yhtiön mukaan viejällä on oikeus katsoa, että jäsenvaltio on tässä vaiheessa tarkastanut esitetyt todisteet ja että sen ei pidä tämän lisäksi pyrkiä saamaan asetuksessa N:o 3665/87 säädettyjä lisätodisteita.

16 Aluksi on todettava, että yleensä asetuksessa N:o 3665/87 määrättyjen menettelysääntöjen rikkomisesta voi aiheutua vientitukien alentaminen tai jopa menettäminen. Asian laita on täten muun muassa silloin, kun viejä esittää vientitukien maksamiseen tarvittavat todisteet vasta tämän asetuksen 47 artiklan 2 kohdassa ja 48 artiklan 2 kohdassa säädettyjen määräaikojen päätyttyä.

17 Asetuksen N:o 3665/87 johdanto-osan 25. perustelukappaleessa todetaan, että tukea ei myönnetä, jos viennin määräaikoja tai tuen maksamiseen tarvittavien todisteiden

esittämisen määräaikoja ei noudateta. Kyseisen asetuksen 48 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti viejälle maksettavaa tukea alennetaan 15 prosentilla, jos viejä esittää tarvittavat todisteet vasta kuuden kuukauden kuluessa sen määräajan päättymisen jälkeen, josta säädetään muun muassa tämän saman asetuksen 47 artiklan 2 kohdassa.

18 Vaikka yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Käserei Champignon Hofmeister annetun tuomion 26 kohdassa, että asetuksen N:o 3665/87 47 artikla kuuluu menettelyllisiin sääntöihin, joita viejän on noudatettava, jotta tuki maksetaan, asian laita on kuitenkin siten, että näiden sääntöjen rikkominen saattaa johtaa viejälle maksettavan tuen määrän alentamiseen tai sen menettämiseen.

19 Pääasian osalta on kuitenkin selvää, että se ei koske todisteiden esittämistä asetuksen N:o 3665/87 47 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun maksumenettelyn yhteydessä. Nyt käsiteltävänä olevaan ennakkoratkaisupyyntöön johtaneet tosiseikat liittyvät myöhempään vaiheeseen, toisin sanoen tämän asetuksen 11 artiklan 3 kohdan nojalla aloitettuun takaisinperintämenettelyyn, joka aloitettiin sen jälkeen kun maksumenettely oli käyty loppuun ja kun toimivaltainen viranomainen oli jo maksanut vientituen.

20 Vaikka asetuksen N:o 3665/87 47 artiklan 2 kohdassa ja 48 artiklan 2 kohdassa vahvistetaan määräajat, joita sovelletaan tuen maksamiseen tarvittavien todisteiden esittämiseen, kyseiseen asetukseen ei kuitenkaan sisälly säännöksiä, jotka koskevat sen 11 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun takaisinperintämenettelyn toteuttamisen yhteydessä sovellettavia määräaikoja.

21 On korostettava, että siitä, että asetuksessa ei mainita tästä mitään, ei johdu, että toimivaltainen viranomainen, joka on todennut, että asetuksen N:o

3665/87 47 artiklan 2 kohdan mukaisesti esitetyissä asiakirjoissa on puutteita, ei voi tuen maksamisen jälkeen vaatia viejältä lisätietoja ja tarvittaessa ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin kyseisen tuen perimiseksi takaisin.

22 Päinvastoin tämä oikeus on asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun takaisinperimismenettelyn tavoitteen mukainen. Tämän säännöksen tarkoitus on varmistaa, että yhteisön budjettia suojataan ja sovelletaan asianmukaisella tavalla vientitukien alalla, ja erityisesti varmistaa, että vientitukea saavat vain viejät, joilla on siihen oikeus yhteisön lainsäätäjän säätämien objektiivisten edellytysten mukaisesti.

23 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiayhteydessä, jossa tuki oli maksettu viejälle ennakkoon, että vakuuden vapauttaminen ei kuitenkaan vapauta tätä viimeksi mainittua sille yhteisöjen oikeuden mukaisesti kuuluvista velvollisuuksista (ks. asia C 155/89, Philipp Brothers, tuomio 12.7.1990, Kok. 1990, s. I 3265, 13–16 kohta). Tätä periaatetta sovelletaan myös siltä osin kuin on kyse tuen maksamisesta viejälle, joka ei ole esittänyt riittäviä todisteita, joiden avulla voidaan osoittaa, että edellytykset tukea koskevaan oikeuteen täyttyivät.

24 Toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta vaatia viejältä tuen maksamiseen tarvittavia asiakirjoja, myös sen jälkeen, kun tuki on maksettu ja kun asetuksen N:o 3665/87 47 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu määräaika on päättynyt, on seurauksena, että viejällä on puolestaan oltava mahdollisuus toimittaa tarvittavat tiedot osoittaakseen oikeutensa tukeen.

25 Tämän mahdollisuuden epääminen viejiltä merkitsisi hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista siltä osin kuin tämän periaatteen vastaista on, että hallintoviranomainen asettaa vilpittömin mielin toimivalle taloudelliselle toimijalle seuraamuksia menettelymääräyksien rikkomisen vuoksi, silloin kun tämä rikkominen on seurausta kyseisen hallintoviranomaisen itsensä toiminnasta. Se seikka, että toimivaltainen

viranomainen yhtäältä maksoi tuen viejälle puutteellisten todisteiden perusteella ja toisaalta aloitti takaisinperintämenettelyn vasta tietyn ajan kuluttua, vaikutti kuitenkin suoraan Laubin mahdollisuuteen esittää riittävät todisteet. Lisäksi ennakkoratkaisupyynnöstä ei käy ilmi, että toimivaltainen viranomainen katsoisi viejän toimineen vilpillisin mielin.

26 Olisi asetuksen N:o 3665/87 tarkoituksen vastaista, että toimivaltaisen viranomaisen toiminta voisi evätä maataloustuotteiden viejiltä mahdollisuuden hyötyä vientitukijärjestelmästä, vaikka ne täyttävät tässä asetuksessa säädetyt edellytykset ja toimivat vilpittömin mielin.

27 Koska asetuksen N:o 3665/87 47 artiklan 2 kohdassa ja 48 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädettyjä määräaikoja ei sovelleta takaisinperintämenettelyyn ja kun yhteisön oikeudessa ei ole erityisiä sääntöjä, joissa säädetään määräajoista, joita sovelletaan ylimääräisten todisteiden esittämiseen takaisinperintämenettelyn yhteydessä, toimivaltaisten kansallisten viranomaisten tehtävänä on myöntää kansallisen oikeuden mukaisesti, ja ellei yhteisön oikeudessa asetetuista rajoista muuta johdu, ylimääräinen määräaika jokaisen tapauksen erityisten olosuhteiden mukaisesti (ks. tältä osin asia C-467/01, Eribrand, tuomio 19.6.2003, Kok. 2003, s. I-6471, 49 kohta). Myönnetyn määräajan on oltava kohtuullinen, jotta viejä voi hankkia ja esittää vaaditut asiakirjat, ja siinä on otettava huomioon muun muassa mahdolliset vaikutukset, joita toimivaltaisen viranomaisen toiminnalla voi olla viejään.

28 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että vientitukea ei voida luokitella "perusteettomasti maksetuksi" asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla tavalla, jos tuen saaja esittää tämän tuen takaisinperintämenettelyssä todisteet, jotka ovat tarpeen perusteltaessa viejän oikeutta tähän tukeen. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten asiana on sellaisen kohtuullisen määräajan vahvistaminen, joka mahdollistaa kyseiselle tuen saajalle näiden todisteiden esittämisen.

Oikeudenkäyntikulut

29 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Vientitukea ei voida luokitella "perusteettomasti maksetuksi" maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27.11.1987 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 3665/87, sellaisena kuin se on muutettuna 17.3.1998 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 604/98, 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulla tavalla, jos tuen saaja esittää kyseisen tuen takaisinperintämenettelyssä todisteet, jotka ovat tarpeen perusteltaessa viejän oikeutta tähän tukeen. Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten asiana on sellaisen kohtuullisen määräajan vahvistaminen, joka mahdollistaa tuen saajalle näiden todisteiden esittämisen.

Allekirjoitukset